

ZAJEDNIČKI POSLIJEDIPLOMSKI DOKTORSKI STUDIJ ZDRAVSTVENIH ZNANOSTI

STIPAN JANKOVIĆ, IRENA DRMIĆ HOFMAN

Deset godina od utemeljenja i početka rada Sveučilišnog odjela zdravstvenih studija Sveučilišta u Splitu (SOZS), nužnom se nametnula potreba pokretanja poslijediplomskog doktorskog studija, kako zbog nastavnih potreba, tako i zbog znanstveno-istraživačkog rada i osiguranja vertikale obrazovanja u ovom specifičnom segmentu visokog obrazovanja u području Biomedicine i zdravstva. Nažalost, Sveučilišni se odjel kontinuirano razvijao u otegotnim okolnostima, s padovima i usponima (ovisno o nizu čimbenika), ali uvijek zadržavajući temeljnu organizaciju prema ranije prihvaćenom "Elaboratu opravdanosti pokretanja Fakulteta zdravstvenih studija Sveučilišta u Splitu" (2010. godina) i stremeći najvišim dometima kvalitete rada i obrazovanja studenata svojih pet preddiplomskih sveučilišnih studijskih smjerova (Sestrinstvo, Primaljstvo, Fizioterapija, Radiološka tehnologija i Medicinsko-laboratorijska dijagnostika). Nešto kasnije i tri diplomska sveučilišna studija (Sestrinstvo, Fizioterapija i Radiološka tehnologija) te, na kraju, od ak. god. 2020./2021. i Izvanrednog preddiplomskog sveučilišnog studija Sestrinstvo. Potrebe tržišta rada zahtijevaju i druge profile zdravstvenih radnika koje, nažalost, zbog prostornih ograničenja i nedostatka znanstveno-nastavnih kadrova nismo mogli do sada pokrenuti, pa ostaju našim zadatkom u skoroj budućnosti.

Bez obzira na postignute rezultate i planirane iskorake u skoroj budućnosti, prirodno se i nužno nametnula ideja za pokretanjem zajedničkog Doktorskog studija primjerenog suvremenim potrebama edukacije i znanstveno-istraživačkog rada zdravstvenih radnika u Republici Hrvatskoj, unatoč činjenici da splitski Medicinski fakultet, kao naš partner od samog početka, ima Doktorsku školu s tri izrazito kvalitetna doktorska studija: Klinička medicina utemeljena na dokazima (EBM), Biologija novotvorina i TRIBE, koji su dobili visoku ocjenu za kvalitetu od strane Agencije za znanost i visoko obrazovanje na reakreditaciji poslijediplomskih studija u prosincu 2016. godine (kao jedan od dva u Hrvatskoj u području Biomedicine i zdravstva). Sagledavajući bogatstvo studijskih programa zdravstvenih radnika, posebice u svjetlu ubrzanog razvoja personalizirane medicine i razvoja novih, sofisticiranih dijagnostičkih i terapijskih metoda, to nipošto ne može zadovoljiti potrebe za posebnim doktorskim studijem zdravstvenih znanosti. Sve ovo treba sagledavati i u kontekstu izrazitog deficita broja zdravstvenih radnika svih zdravstvenih profesija te nužnosti znatno većeg uključivanja zdravstvenih radnika u sve složenije dijagnostičke, terapijske i rehabilitacijske procedure i znanstveno-istraživačke projekte (1).

Zbog čega zajednički poslijediplomski doktorski studij? Razlog je više nego jasan. Niti jedna od sastavnica Dekanske konferencije i sveučilišnih odjela zdravstvenih studija u RH nije dovoljno kapacitirana za samostalno pokretanje doktorskog studija koji bi zadovoljio potrebe brojnih različitih studijskih smjerova odnosno profesija zdravstvenih radnika. Zbog toga, a na temelju do sada provedenih razgovora na sjednicama Dekanske konferencije RH i brojnih konzultacija s iskusnim neovisnim stručnjacima i znanstvenicima, držimo da je potrebno (barem za početak) pokrenuti zajednički poslijediplomski doktorski studij uz suradne ustanove kao što su Fakultet dentalne medicine i zdravstvenih studija iz Osijeka, Fakultet zdravstvenih studija iz Rijeke i uz moguću suradnju s NTNU iz Norveške, Fakulteta za zdravstvene vede Sveučilišta u Mariboru, Univerza na Primorskem, Fakulteta za vede o zdravlju u Izoli i druge, te uz sudjelovanje najkvalitetnijih nastavnika iz sastava svih članica Dekanske konferencije ovih fakulteta i sveučilišnih odjela u RH.

Dakako, pokretanje doktorskog studija pravno i organizacijski je veoma složen proces, a cijeli je postupak neophodno provesti prema Zakonu o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju u RH (NN br.123/03, 2017.), te Pravilniku o sadržaju dopusnice i uvjetima za izdavanje dopusnice za obavljanje djelatnosti visokog obrazovanja, izvođenje studijskog programa i reakreditaciju visokih učilišta (NN br. 24/10). Podosta potrebna, npr. zakonske i podzakonske akte, već i obavljeno i načelno prihvaćeno na posljednjoj sjednici Dekanske konferencije održane 16. ožujka 2022. godine. Citiram najvažnije: "... Prof. dr. sc. Janković daje osvrt na do sada učinjeno po pitanju pokretanja zajedničkog poslijediplomskog doktorskog studija DK. U tom smislu navodi da su na užoj sjednici kolegija SOZS-a obavljena dva tematska sastanka u svrhu "dizajniranja" doktorskog studija zdravstvenih znanosti. Također navodi kako je na temelju obavljenih razgovora i dodatnih konzultacija napisana platforma koja je i usvojena na Stručnom

vijeću SOZS-a glede: selekcije pristupnika, selekcije glavnih predmeta doktorskog studija, mentorstva doktoranda (koja će se u pravilu obavljati u instituciji doktoranda u vidu istraživanja), kriterija za obranu doktorata te mogućih školarina i broja studenata upisanih po godinama. Predloženi naziv studija je, za sada, "Prevenција i promocija zdravlja", a sve bliže smo prijedlogu novog naziva: "Poslijediplomski doktorski studij zdravstvenih znanosti". Nadalje, nameću se i pitanja organizacije, izdavatelja diplome, mjesta obavljanja upisa i troškova studija, pitanje nastavničkog honorara, plaćanje hladnog pogona, prostora, itd.? Kako bilo, postoji čvrsta opredijeljenost i suglasje članova Stručnog kolegija SOZS-a i Stručnog vijeća SOZS-a da se pokrene ovaj poslijediplomski doktorski studij kojim bi bili "pokriveni" svi studijski programi koji se izvode na fakultetima zdravstvenih znanosti i sveučilišnim odjelima, kao i oni koji će se s vremenom, sukladno potrebama rada, otvoriti u različitim sastavnicama DK. Potrebno je to i zbog toga što ne postoji ni jedan takav doktorski studij u RH, jer su svi ostali doktorski studiji iz područja Biomedicine i zdravstva orijentirani prema liječničkim profesijama. Prof. dr. sc. Janković nadalje navodi kako prevladava ideja da studij traje tri (3) godine (ili više, ovisno o daljnjoj raspravi na sastavnicama DK) u djelomičnom radnom vremenu.

Planirani zajednički doktorski studij zdravstvenih znanosti moći će upisati osoba koja je završila odgovarajući sveučilišni diplomski studij ili sveučilišni integrirani prijediplomski i diplomski studij iz područja Biomedicine i zdravstva. Studij bi bio istraživački, sa 180 ECTS bodova, od kojih (potencijalni prijedlog) 36 do 40 bodova pripada teorijskoj nastavi koja bi se u cijelosti izvodila na jednom mjestu (možda u Splitu).

Organizirana teorijska nastava koncentrirana je znatno više na ranijim studijskim godinama. Već u prvoj godini studija organizirana je nastava znanstveno-istraživačke metodologije i generičkih vještina, što će studentima omogućiti najranije "približavanje" vlastitom istraživačkom interesu, bilo da se usmjeravaju u ostvarenje postojećih znanstvenih projekata, bilo da pripremaju ili započinju vlastita znanstvena istraživanja.

Sam oblik doktorskog rada (disertacije) može biti klasični monografski tip ili pak utemeljen na objavljenim radovima koji čine jednu znanstveno-istraživačku cjelinu (tzv. skandinavski model). Potonji model predstavlja skup objavljenih znanstvenih radova popraćen kritičkim preglednim poglavljem koje se sastoji od uvoda, rasprave, zaključka, sažetka i iscrpnog pregleda relevantne literature“.

Doktorandi će se obrazovati u tradicionalnim i inovativnim područjima, sa znanstvenim pristupom istraživanju u prevenciji i zaštiti zdravlja. To uključuje etiologiju, dizajn i evaluaciju intervencije, inovativno prikupljanje i analize podataka, participativna istraživanja u zajednici i znanost o provedbi istih.

Digitalna revolucija zahtijeva značajne kvantitativne vještine, računalnu/podatkovnu pismenost i analitičke kompetencije. Doktorske programe zdravstvenih znanosti potrebno je revidirati i proširiti na kompetencije u temeljnim znanostima, naglasiti timski rad u znanosti, osloniti se na holističko razumijevanje biomedicinskih sustava i zdravstvene izazove te pojačati vještine potrebne za korištenje, analizu i interpretaciju složenih informacija iz različitih izvora (2, 3).

Hrvatski kvalifikacijski okvir (HKO) instrument je kojim se - standardima kvalifikacija temeljenim na ishodima učenja i usklađenim s potrebama tržišta rada, pojedinca i društva - uređuje cjelokupni sustav kvalifikacija na svim obrazovnim razinama u Republici Hrvatskoj. Zakon o HKO-u propisuje opise ishoda učenja za sve razine studija (4). Kvalifikacije stečene na VIII. razini visokog obrazovanja pridružuju se razinama HKO-a na sljedeći način:

- stečena znanja trebala bi omogućiti kreiranje i vrednovanje novih činjenica, pojmova, postupaka, principa i teorija u području znanstvenih istraživanja koje će dovesti do pomicanja granica poznatoga,
- spoznajne vještine omogućit će korištenje naprednih, složenih, originalnih, visokospecijaliziranih znanja, vještina, aktivnosti i postupaka potrebnih za razvijanje novih znanja i novih metoda te za integriranje različitih područja,
- stečene vještine pridonijet će samostalnosti u izražavanju osobnog profesionalnog i etičkog autoriteta, upravljanja znanstveno-istraživačkim aktivnostima te predanost razvoju novih ideja i/ili procesa,
- preuzimanje etičke i društvene odgovornosti za uspješnost provođenja istraživanja, za društvenu korisnost rezultata znanstvenih istraživanja te, u konačnici, mogućnost njihove stvarne primjene.

U izvođenju nastave sudjelovali bi visokokompetentni nastavnici sastavnica DK RH. Sav ostali, veći dio trajanja studijskog programa odvijao bi se u obliku znanstveno-istraživačkog rada na sastavnici s koje je kandidat upisan, a i mentori bi bili s istim sastavnicama. Držimo da bi to pridonijelo ubrzanom i snažnijem razvoju znanosti na svim sastavnicama DK, "produkciji" doktoranda odnosno znanstveno-nastavnih kadrova kakvi upravo trebaju različitim strukama naših studijskih programa. Također bi to pridonijelo skladnijem razvoju sastavnica Dekanske konferencije RH, i još više, pridonijelo bi horizontalnoj mobilnosti studenata, nastavnika i administrativnih djelatnika. Sve tim više što su sve zahtjevniji uvjeti reakreditacije pri kojoj će doktorski studij biti jedna od značajnijih kvalitativnih komponenti prosudbe kvalitete sastavnica, poglavito u području unanosti i znanstveno-istraži-

vačkog rada. U smislu daljnjeg osmišljavanja poslijediplomskog doktorskog studija predlaže se formiranje tima za izradu elaborata o opravdanosti pokretanja poslijediplomskog doktorskog studija. Nositelj bi bio Sveučilišni odjel zdravstvenih studija Sveučilišta u Splitu, a članovi tima bili bi istaknuti znanstvenici i stručnjaci s akreditiranih sveučilišnih studija sastavnica Dekanske konferencije. Prijedlog je da se upisi obavljaju u jednoj ustanovi (Splitu), kao i da se teorijska nastava, uz primjenu mješovitog oblika nastave, kontaktne i online, odvija u Splitu.

Ostali, veći dio ECTS bodova pripadao bi radu studenta s mentorom, i kao što je već ranije navedeno, obavljao bi se na instituciji kojoj student pripada (naravno, ako se radi o zaposlenim kandidatima u sastavnicama DK) .

Ovaj doktorski studij omogućio bi studentima potrebnu razinu znanja, vještina i stavova temeljenih na interdisciplinarnom pristupu u poimanju javnog zdravlja, što bi u konačnici moglo značajno pridonijeti istraživanju prevencije, promocije i zaštite zdravlja stanovništva u XXI. stoljeću.

LITERATURA

1. Marušić M, Mimica M, Mihanović F, Janković S. Doktorat iz zdravstvenih znanosti: stručne potrebe i zakonske zadanosti. *Medix* 2012; 18: 169-74.
2. Dinov ID. Modernizing the Methods and Analytics Curricula for Health Science Doctoral Programs. *J Frontiers in Public Health* 2020; (8) article 22. doi.org/10.3389/fpubh.2020.00022.
3. Dobrowolska B, Chruściel P, Pilewska-Kozak A, Mianowana V, Monist M, Palese A. Doctoral programmes in the nursing discipline: a scoping review. *BMC Nurs.* 2021; 20: 228. doi:10.1186/s12912-021-00753-6.
4. Visoko obrazovanje u Hrvatskoj (vodič). AZVO, Zagreb 2018.

Primljeno/Received: 30. 3. 2022.

Prihvaćeno/Accepted: 19. 4. 2022.